

Sirkulasjonens betydning for glukosenivået

Karin Toska

Workshop PNA

Gardermoen 13.03.2019

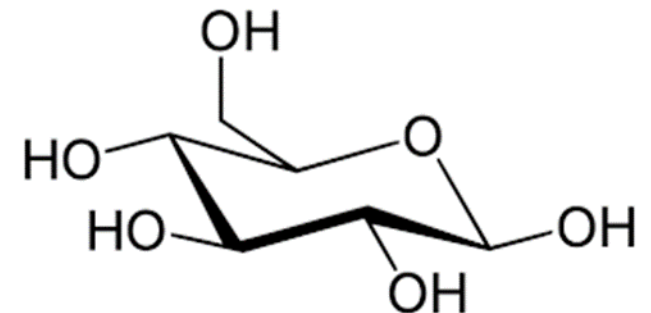
Hva er
det i
røret?

Presentasjon Karin Toska

- Cand med Bergen 1983 Turnus Haraldsplass sykehus og Oslo legevakt
- Erfaring fra indremedisin, flymedisin (luftforsvaret) og nevrologi. 2 år klinisk kjemisk laboratorium, Ullevål sykehus 1987-89
- Stipendiat fysiologisk institutt Universitetet i Oslo og doktorgrad i sirkulasjonsfysiologi 1995. Forskningsopphold Harvard-MIT i Boston, USA 1995-96
- Forskning og undervisning fysiologisk avdeling: Lungefysiologi, Hjerte og sirkulasjon, Hormoner og Autonome reflekser, Gastrointestinal fysiologi
- Tilbake til medisinsk biokjemi i 2011. Spesialist i medisinsk biokjemi 2014. Overlege medisinsk biokjemi, Oslo Universitetssykehus og
- Professor II i fysiologi, Universitetet i Oslo

Glukose er **gjennom tidene** en av de mest målte analyttene:

- Urin (i begynnelsen ble det hovedsakelig målt glukose i urin, aller først ved å smake på urin)
- Blod (fullblod, plasma og serum, 'kapillærblod')
- Cerebrospinalvæske (skille mellom bakteriell og viral meningitt)
- Andre kroppsvæsker

Hvor mye glukose har vi i blodet

En voksen person med ca. 4-5 liter blodvolum og en plasmakonsentrasjon av glukose på 5 mmol/L:

Glukose har molekylvekt på 180 gram per mol

1 mmol er 0,18 gram

5 mmol er 0,9 gram

5 liter med 0,9 g/liter glukose:

Vi har ca. 4,5 g glukose i blodbanen.

Mann 70 kg. 1 teskje sukker

Ved glukosebelastning drikker en 75 g glukose i løp av 5 minutter: = ca. 420 mmol

Fordelt umiddelbart i blodbanen: **83 mmol/L i økning i glukose**

Total væskemengde i kroppen: Mann 70 kg: 42 liter, fordeling av 420 mmol til dette volumet er 10 mmol/L

Reservoir av glukose i kroppen:

I leveren: **100 g** glukose i form av glykogen Sendes evt. ut i blodbanen

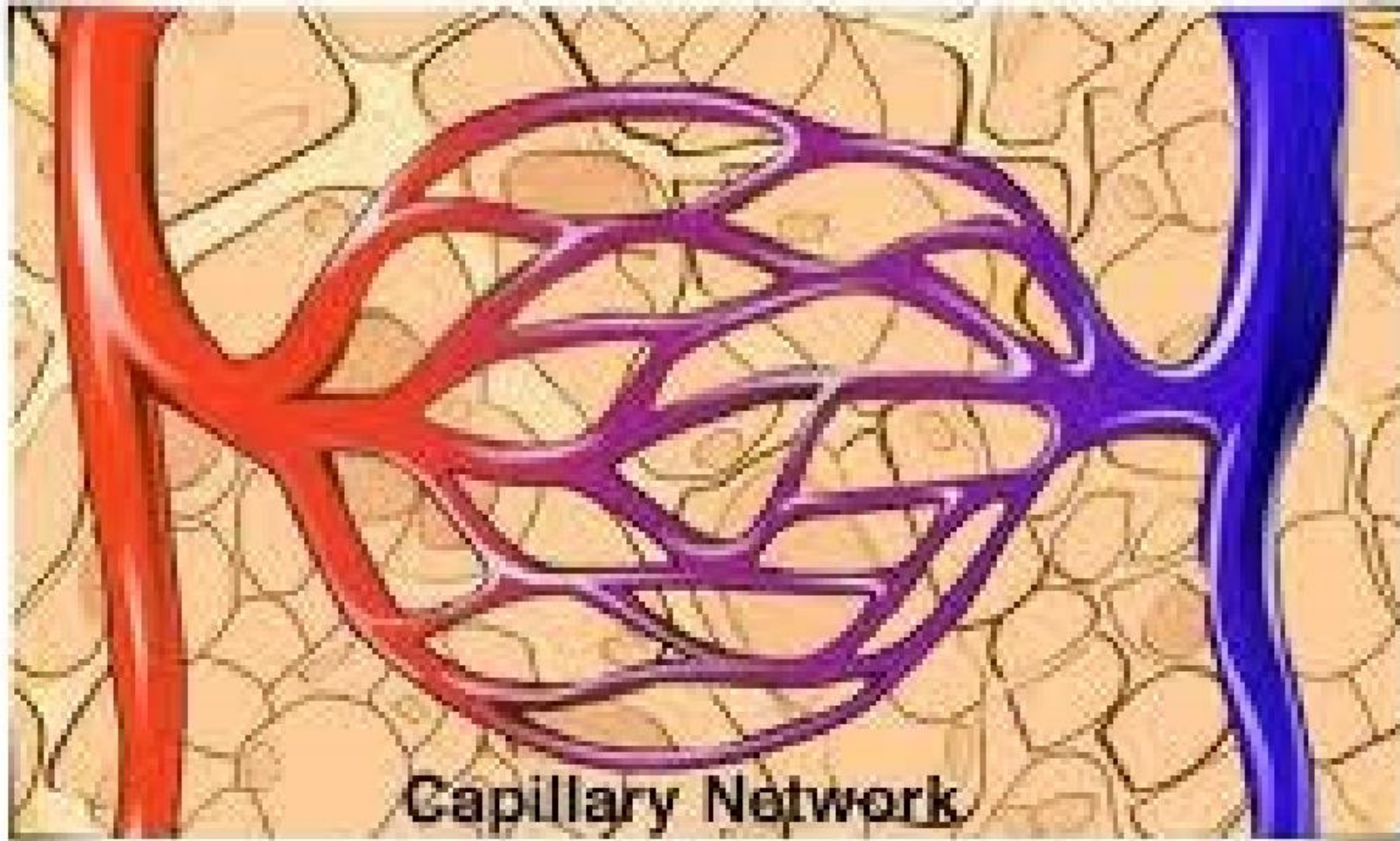
I musklene: **500 g** glukose i form av glykogen Forbrukes lokalt (til eget bruk)

Mulighet for å nydanne glukose fra fett og protein. Lever og nyre til blodbanen

Artery

Vein

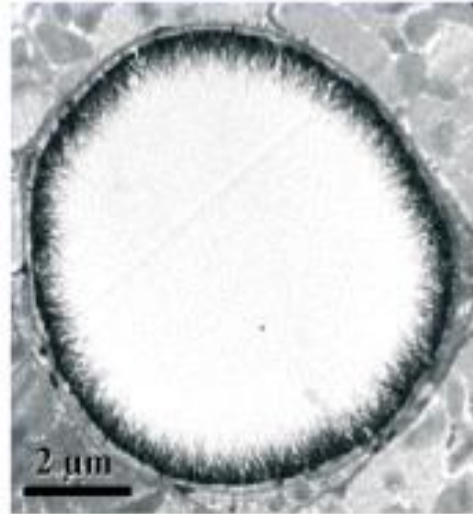

Video med mikrosirkulasjon

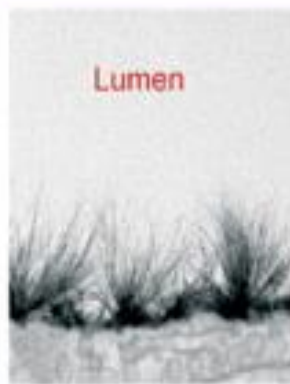
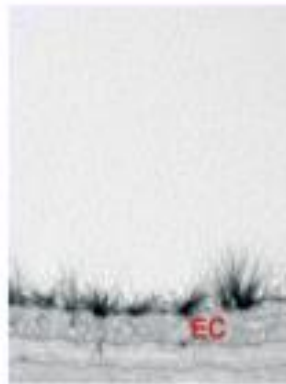
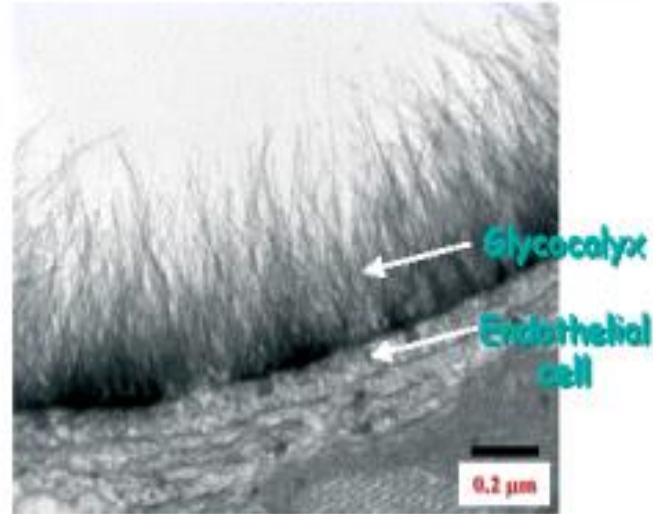
- <https://youtu.be/gP9qFIFAyXk>

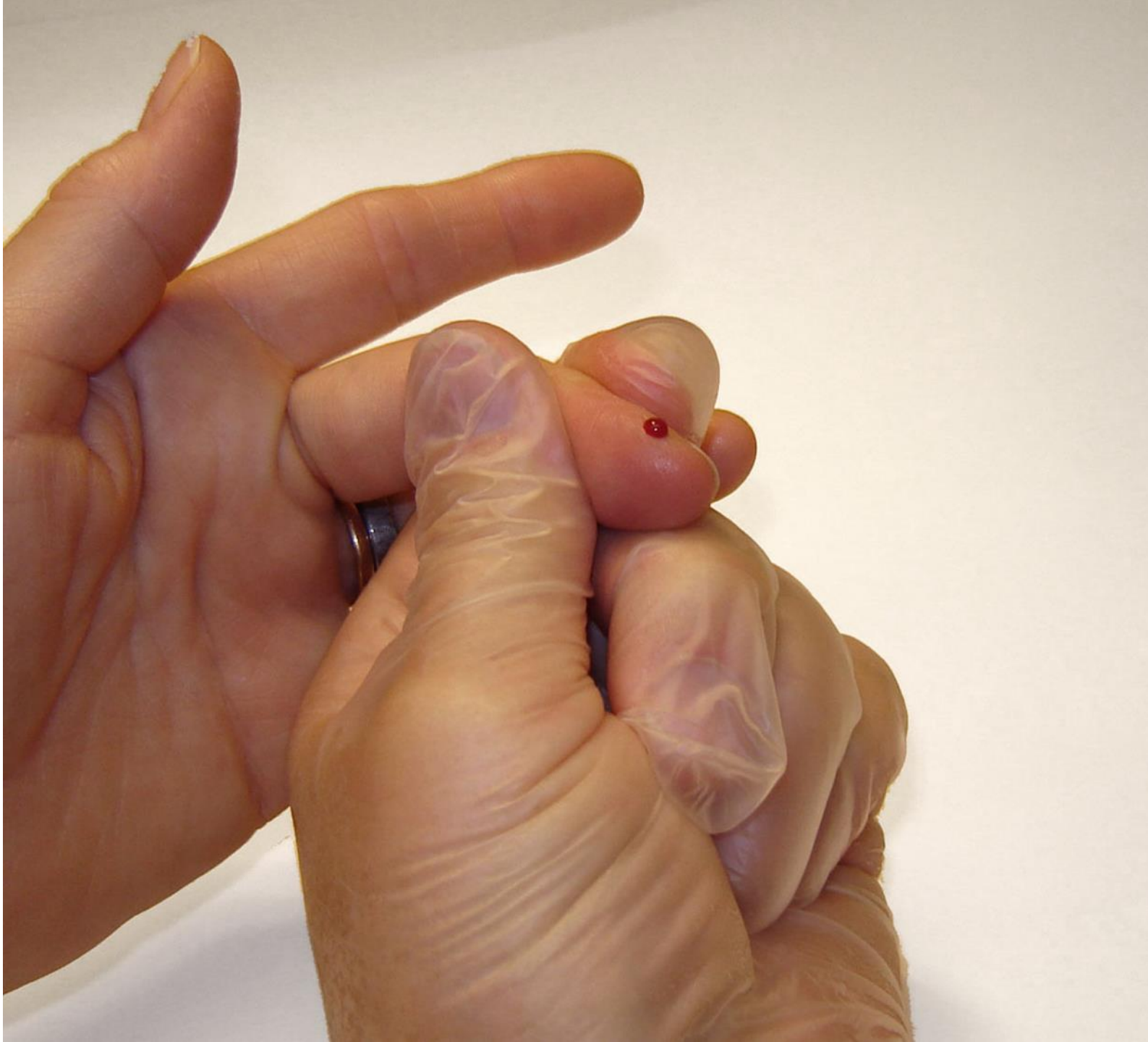
VÅRT HÅRETE INDRE

(a)

(b)

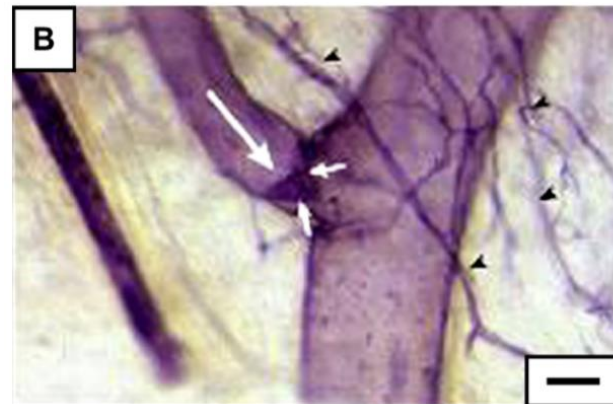
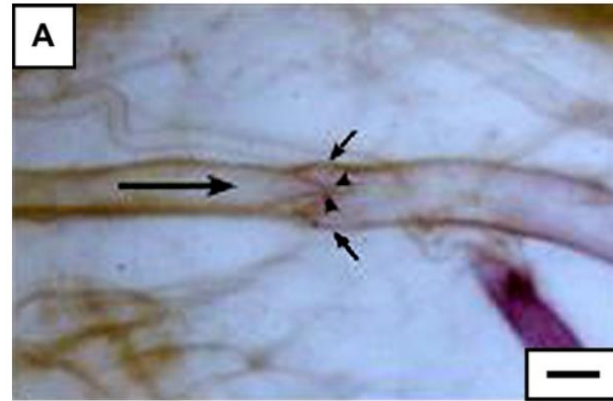
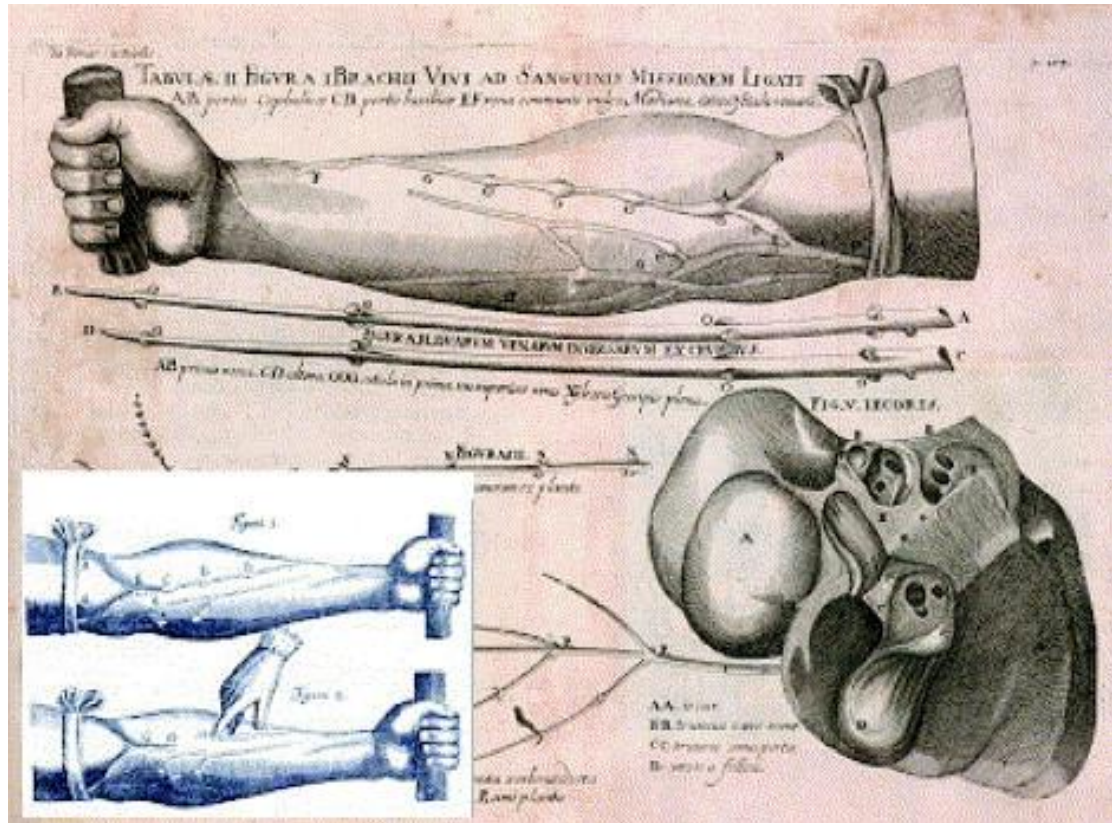

Pasient med pågående infusjon av glukose i vene på håndryggen

- Venøs prøve fra alburegionen? OK?
- Kapillær prøve i fingeren nedenfor? OK?
- Arteriell prøve i a. radialis samme arm? OK?
- Arteriell prøve i a. radialis andre arm? OK? Bedre enn a samme arm?

Veneklaffer

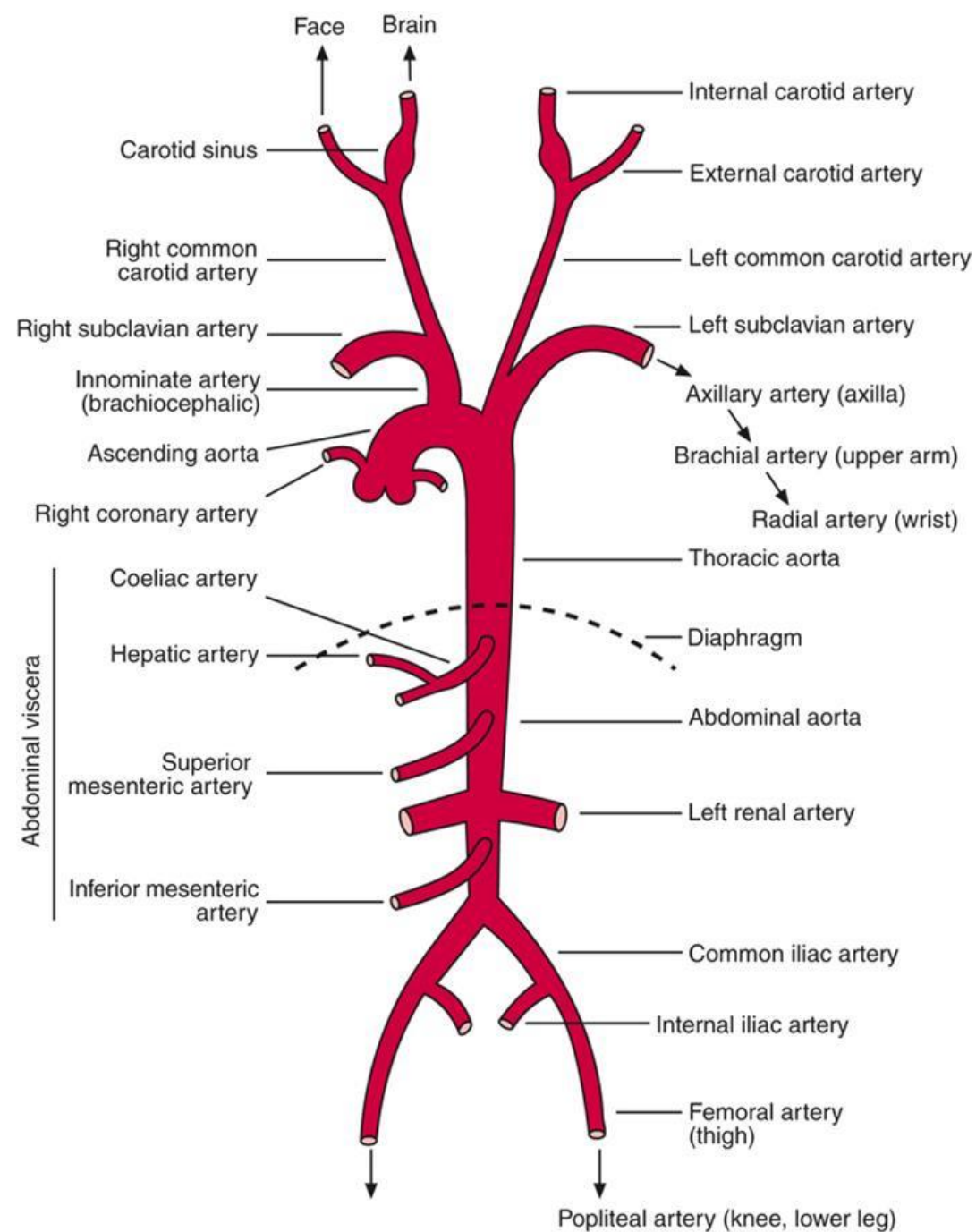

Ut fra hjertet:

Hovedpulsåren:

Aorta

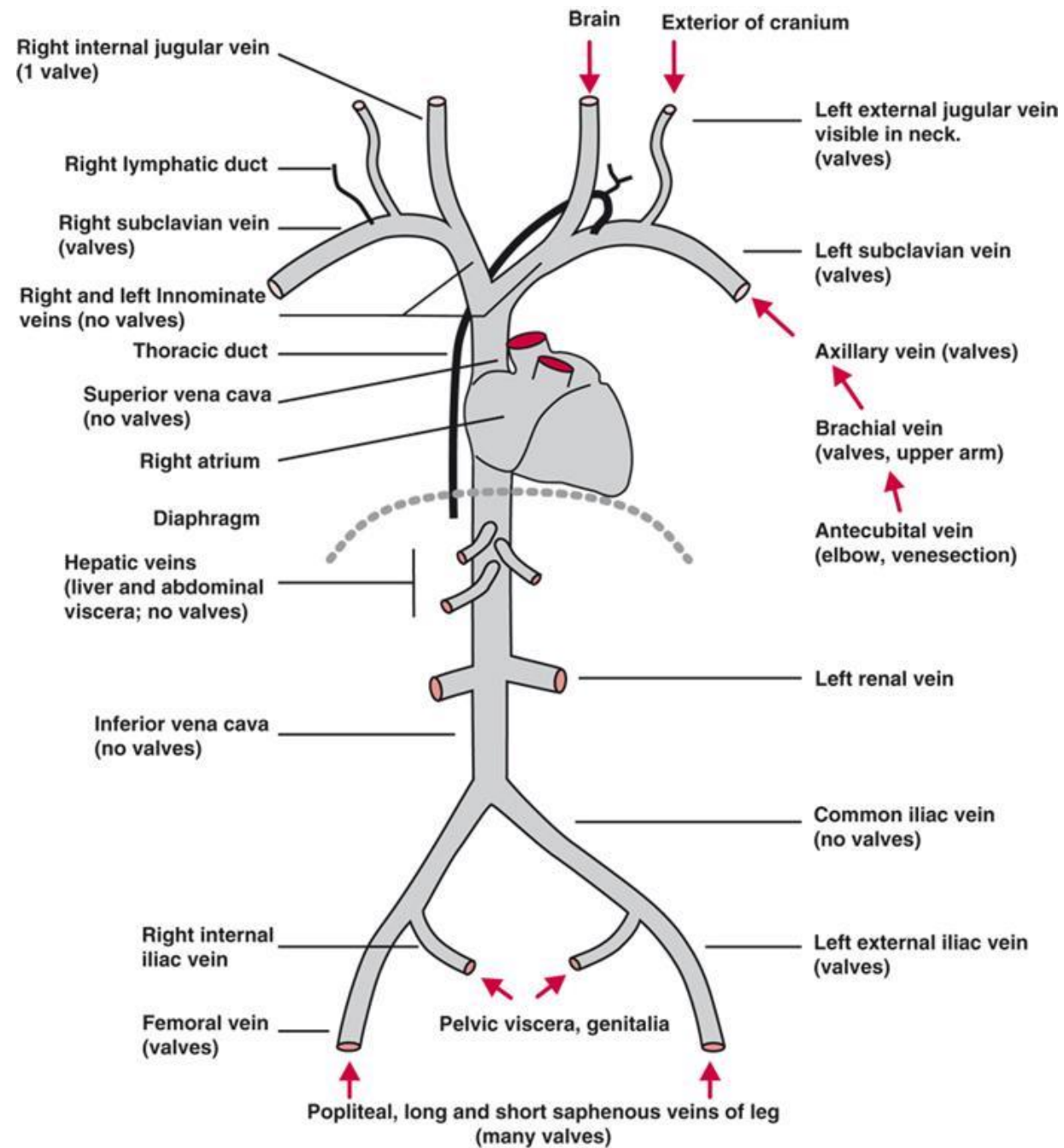
Forgrener seg
til hele kroppen

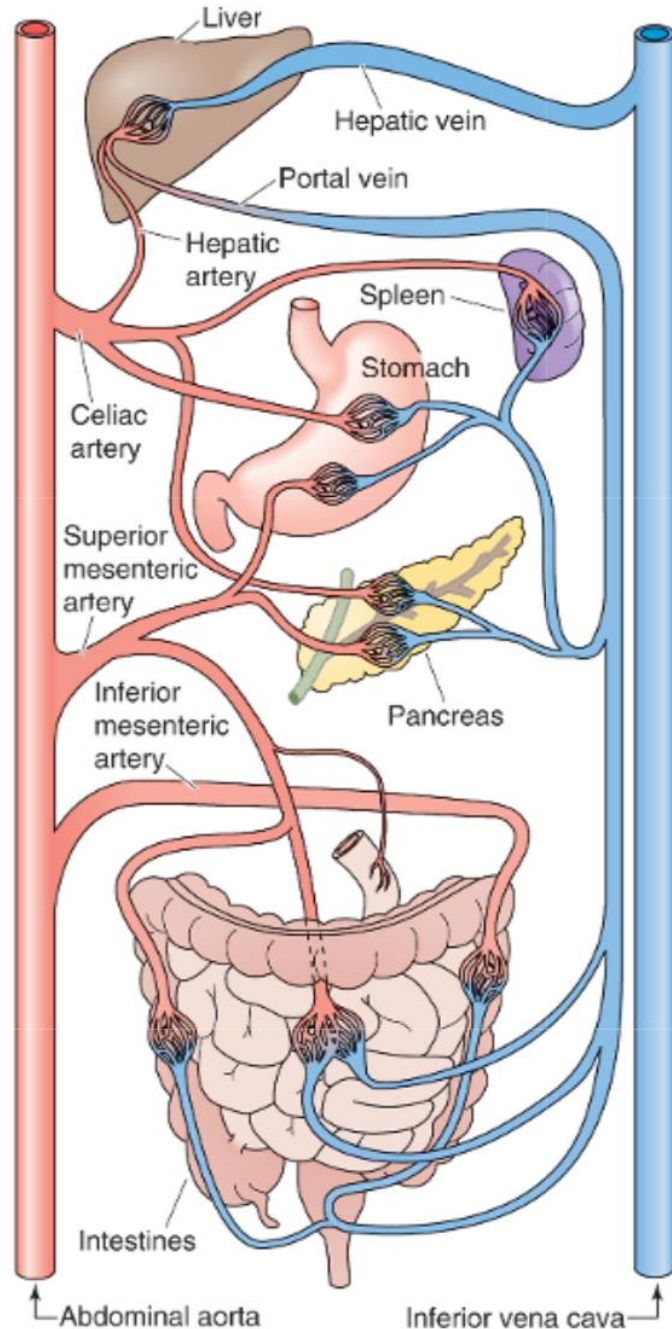

På samme måte:

Venene kommer
fra hele kroppen,
Går sammen til
Øvre og nedre
hulvene (v. cava)
og inn i høyre
forkammer

A MAJOR VESSELS

Venøst blod fra hele mage-tarmtraktus og pankreas går til **Vena Porta** og videre inn i leveren til et nytt kapillærnett. Kan ta opp glukose med en gang, redusert mengde ut i sirkulasjonen. (Det kommer også noe arterielt blod fra arteria celiaca til leveren.)

Fra leveren går venøst blod til vena cava inferior og videre til hjertet.

Unntak: Fettstoffer som fraktes via lymfesystemet, ductus thoracicus.

Fra lærebok

- Glukoseverdi i serum og plasma er den samme.
- During fasting, capillary blood glucose concentration is only 0.1 to 0.3 mmol/L higher than that of venous blood. (ikke insulin til stede, glukose tas ikke opp i vevet)
- After a glucose load, however, capillary blood glucose concentrations are 1.1 to 3.9 mmol/L mean ≈ 1.7 mmol/L equivalent to 20% to 25% higher than concurrently drawn venous blood samples. (Insulin til stede, glukose tas opp i muskel og fettvev)

Metabolske prosesser som endrer glukosenivået

- Reduserer glukose nivået:
- Glykolyse Bryter ned glukose
- Glykogenese Bygger opp glykogen (insulin stimulerer)
- Øker glukose nivået:
- Glukoneogenese (glukagon, adrenalin stimulerer, hemmes av alkohol)
- Glykogenolyse (glukagon, adrenalin stimulerer)
- I hvile: Hjernen forbruker ca. 50 % av kroppens glukose. Hjernen er helt avhengig av glukose, hvis plasma glukose <1.1 or 1.7 mmol/L) svært svekket hjernefunksjon

Pancreas (bukspyttkjertelen) produserer insulin og glukagon i de langerhanske øyer

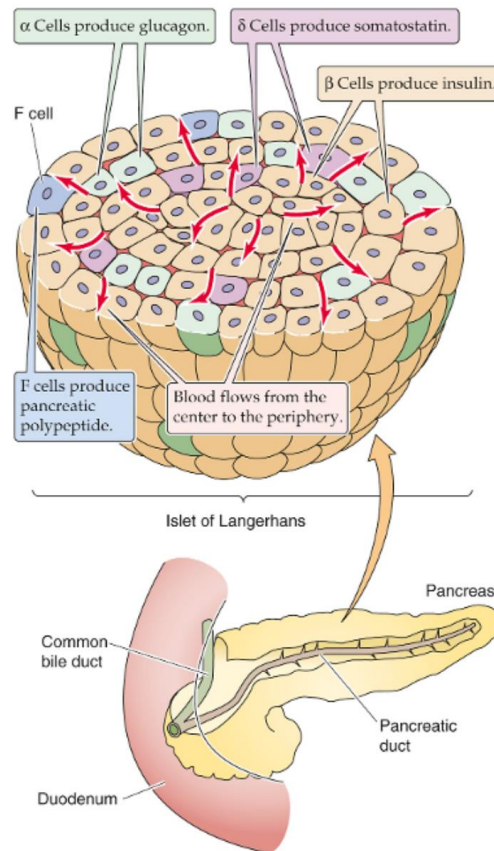
Ved økning i blodglukose (etter måltid) vil pankreas skille ut insulin

Insulin senker blodglukosen

Insulin øker opptak av glukose i muskel og fettvev, der glukose forbrennes eller omdannes til glykogen og fett

Insulin øker nedbryting av glukose i cellene

Insulin får leveren til å lage glykogen og fettcellene til å lagre fett

Når blodglukosen blir for lav, vil pankreas skille ut glukagon

Glukagon øker blodglukosen

Glukagon får leveren til å spalte glykogen til glukose, som frisettes til blodet

Glukagon får lever og nyre til å produsere glukose av aminosyrer og fett, dette frisettes til blodet

Uten insulin vil ikke glukose tas opp i muskelceller og fettceller.

Nervene trengs glukose hele tiden
Glukose reabsorberes fra preurin

Insulinfrisettingen stimuleres av hormoner produsert og frigitt fra tarmen, som respons på matinntak:

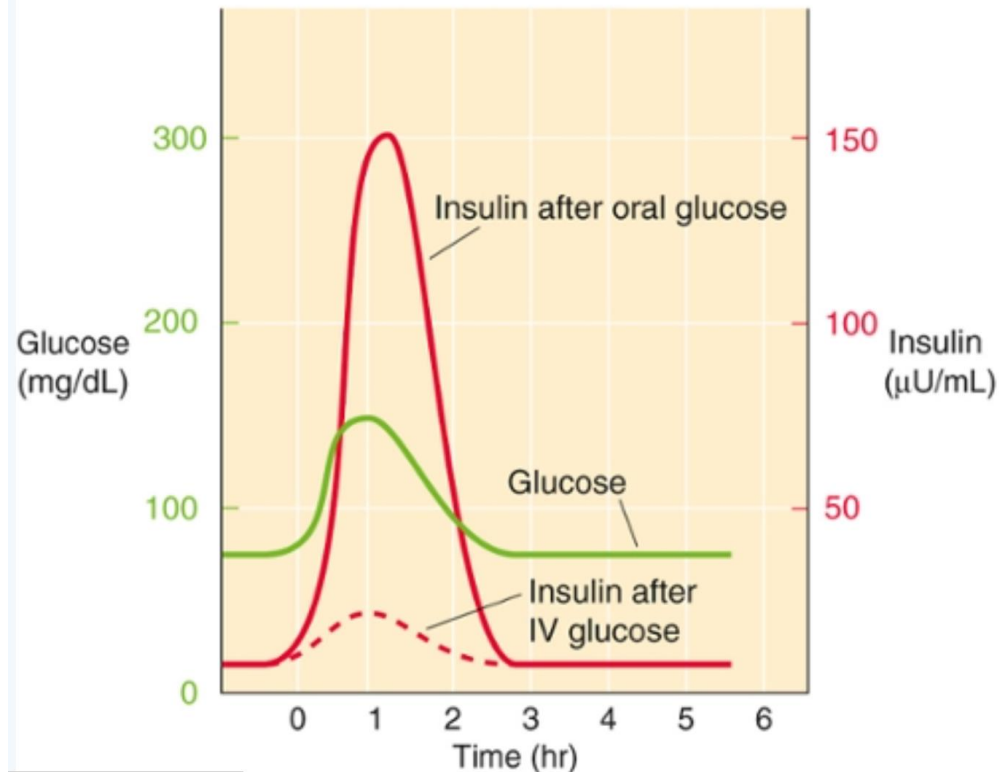
Incretiner:

GLP1 (Glukagonlikt peptid 1)

GIP (Glukoseavhengig insulinotropt polypeptid)

Kraftigere insulinfrisetting når glukose gis *per os*

A NORMAL SUBJECT UNDERGOING SAME CHANGES IN PLASMA [GLUCOSE] FOLLOWING ORAL VS. IV GLUCOSE CHALLENGES

Forklaringen er inkretiner:

Inkretiner er hormoner som frigjøres fra tarmen og som øker insulinfrigjøring ved høy blodglukose

Derfor blir det frisatt mer insulin når glukose gis via munnen enn ved intravenøs tilførsel.

Vi tror vi har tre typer primært prøvemateriale

- Arteriell prøve
  - Venøs prøve
  - Kapillær prøve
-
- Men: Hvor på kroppen tar du venepróven, hvilket vev kommer blodet fra.
  - Hvilken glukosesituasjon har vi: Insulin? Glukagon? Inkretiner?
  - Økende glukose eller synkende glukose?

Monitorere og justere insulinbehandling ved diabetes type I 1970-årene.

- Pasientene undersøkte selv med teststrimmel glukose i urin, ketoner i urin, legen fikk utført en og annen måling av glukose i blod
- Insulindosen justert etter pasientens målinger samt symptomer (tørste, hyppig vannlating, vannlating om natten, følinger etc.)

Monitorere og justere insulinbehandling ved diabetes type I 1970-årene.

- Pasientene undersøkte selv med teststrimmel glukose i urin, ketoner i urin, legen fikk utført en og annen måling av glukose i blod
- Insulindosen justert etter pasientens målinger samt symptomer (tørste, hyppig vannlating, vannlating om natten, følinger etc.)

Monitorere og justere insulinbehandling ved diabetes type I 1980-årene

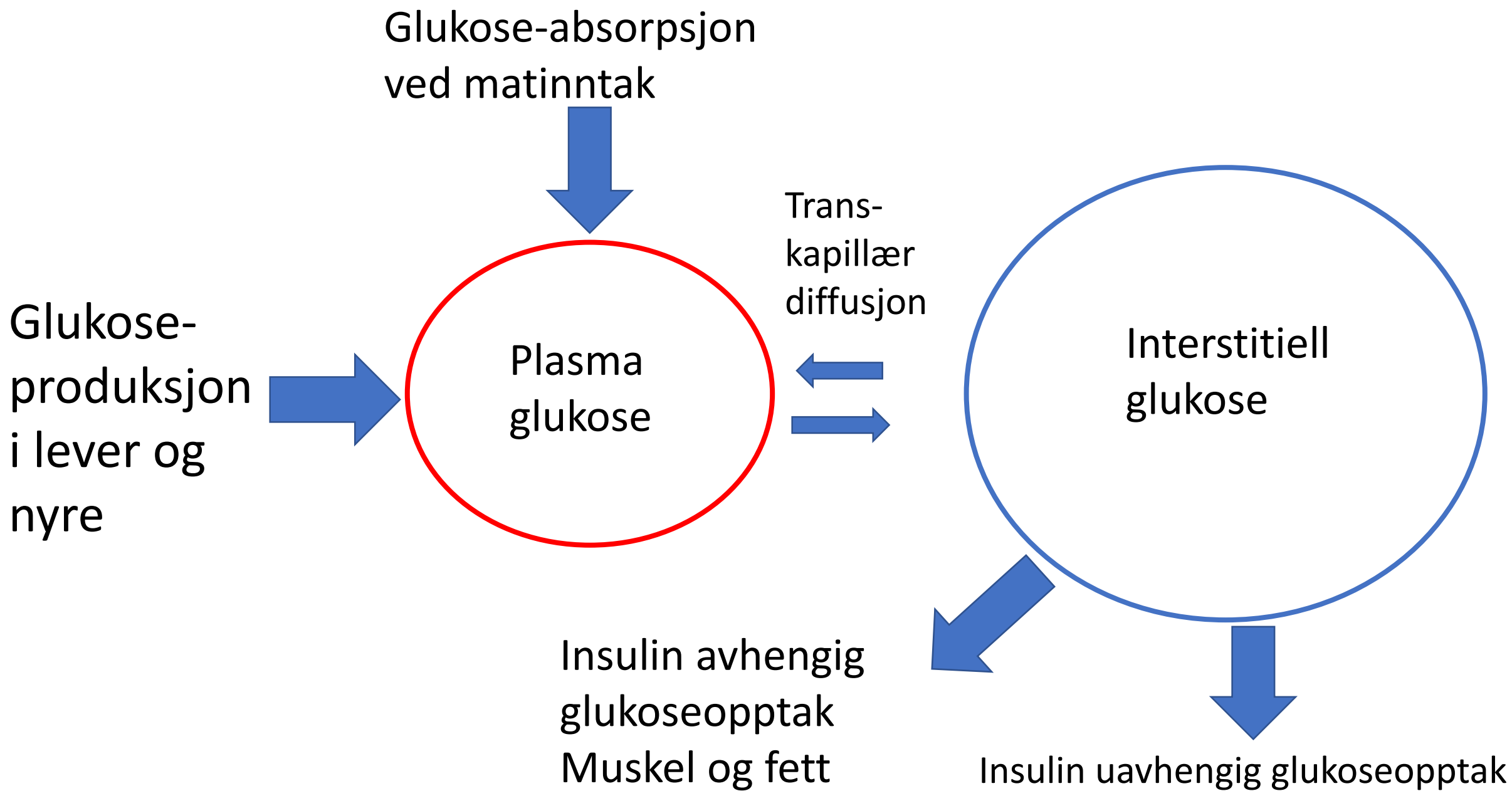
- Start på selvmonitorering av glukose i blod: kapillærprøver, stikk i fingeren.
- I starten kontroversielt: kan pasienten klare dette selv. Gradvis utvikling og forbedring av metoder og nye typer insulin og tilpassing til aktuell glukoseverdi og til måltidets sammensetning

Monitorere og justere insulinbehandling ved diabetes type etter 1990

- Utbredt selvmonitorering av glukose via kapillærprøver.
- National Institute of Health and Care Excellence, NICE anbefaler jevnlig måling, 4-10 ganger per dag.
- Insulinpenn, måling før måltid, utdanning av pasientene og mange med god kontroll. Viste at prognose bedret ved tett kontroll. HbA1c og behandlingsmål ut fra dette.
- Også vist at prognose på intensivpasienter bedre hvis vi holder glukosenivået lavt. Fare: Hypoglykemi og unøyaktige målinger
-

Monitorere og justere insulinbehandling ved diabetes type fra 2000 tallet

- Kontinuerlig glukosemåling i vevsvæske.
- Interstitiellvæske. Legger inn en sensor subcutant.
- Forutsetter: glukosekonsentrasjonen i interstitiellvæsken er direkte relatert til konsentrasjonen av glukose i blod. Og en kalibrering mot blodglukoseverdier.

Forskjell på blod og interstitiell væske

Glukose diffunderer fra kapillærene ut i den subkutane vevsvæsken mellom cellene. Denne diffusjonen tar litt tid, og det er derfor en forsinkelse for verdiene når glucose endres i vevsvæske sammenlignet med verdiene i blod. Vist mellom 5-15 minutter. Avhenger av mange faktorer

Continuous glucose monitoring CGMs = Minimalt invasiv glukosemåling. En liten, elektrokjemisk sensor plassert i vevsvæsken like under huden. CGM systemer viser derfor noe annen verdi i forhold til kutt i fingerene til kapillærglukose som gir blod fra arterioler, kapillærer, venyler og noe vevsvæske.

Kontinuerlig glukose monitorering

- Det har lenge vært mulig å legge inn en glukosesensor i vevet under huden, der det måles kontinuerlig glukosenivå i vevsvæsken
- I USA er nå dette instrumentet godkjent for kontinuerlig glukosemåling og kravet om at denne måtte kontrollmåles med vanlig glukose-hjemmemåling før behandlingsavgjørelser (insulindosering) er nå tatt bort.
- Også i Norge er det godkjent for barn (kostnadskrevenende)
- Fare: En rekke rapporter om store feilmålinger med disse instrumentene.

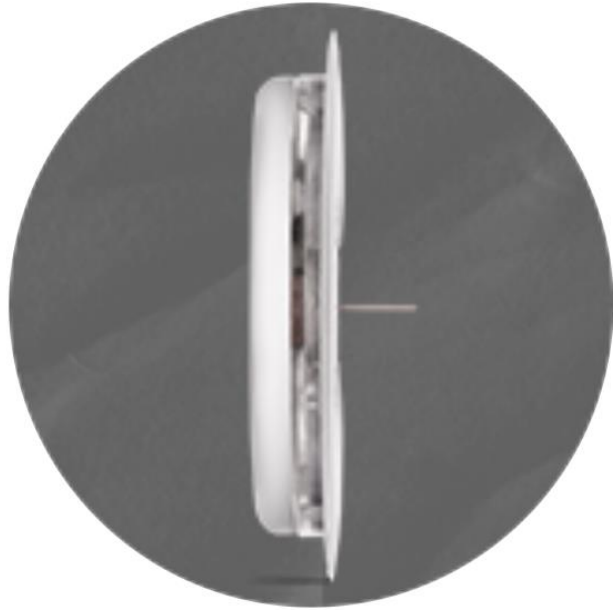

FreeStyle Libre: fjerner behovet for fingerstikk hos mennesker som lever med diabetes*.

Abbott lanserte i utgangspunktet FreeStyle Libre i syv Europeiske markeder i 2014. Etter 2014 har vi lansert i 42 land over hele verden og i dag bruker over 800 000 mennesker med diabetes FreeStyle Libre

. I perioder der glukosenivåene endrer seg raskt, er det ikke sikkert at glukosenivåene i den interstitielle væsken gir en nøyaktig gjenspeiling av glukosenivåene. I slike tilfeller og i tilfeller der systemet rapporterer hypoglykemi eller overhengende hypoglykemi, eller der symptomene ikke stemmer overrens med avlesningene, er en fingerstikktest med glukosemåler påkrevd.

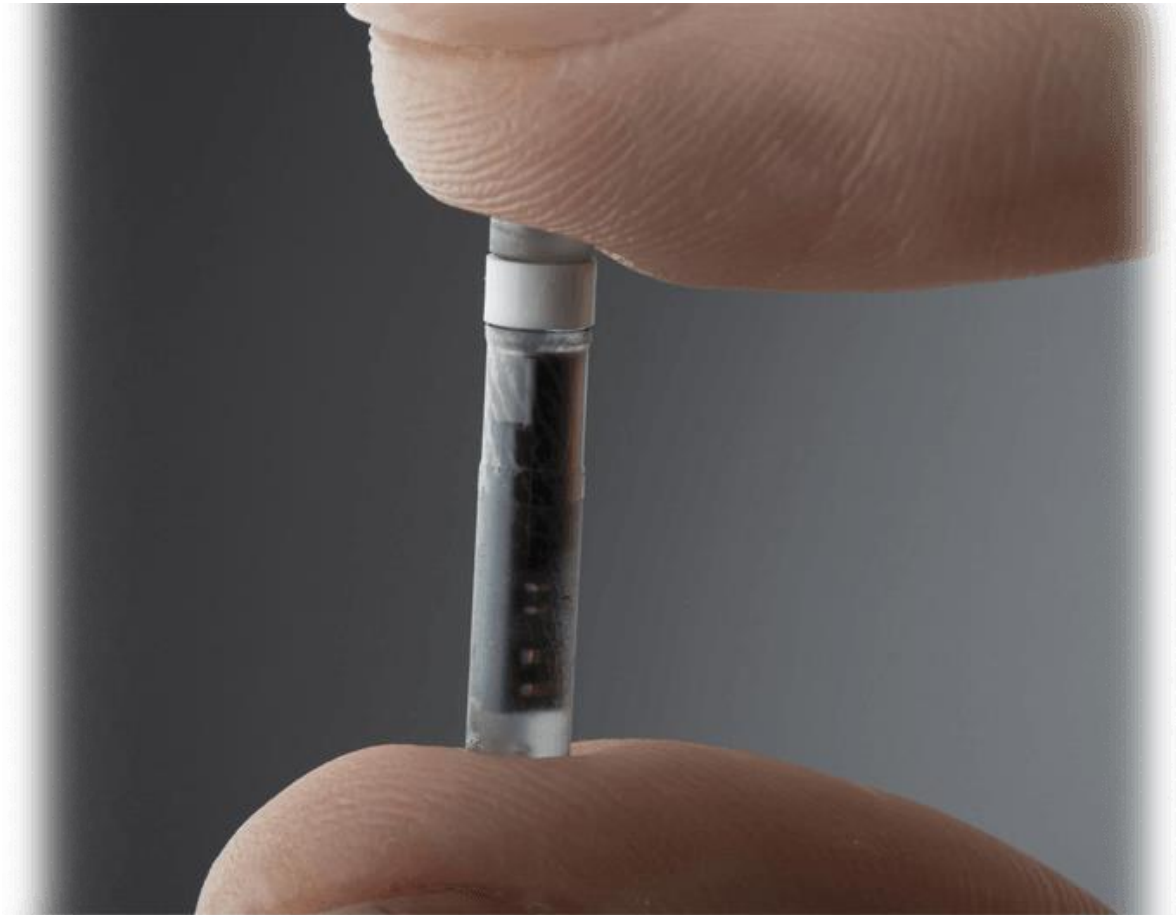

Abbott
freestyle
libre

How does it work?

The sensor uses a thin, flexible filament inserted just under the skin to **measure glucose every minute.**

Enda lengre varighet og mindre sensor

Enda lengre varighet og mindre sensor som kan ligge opptil 6 mnd

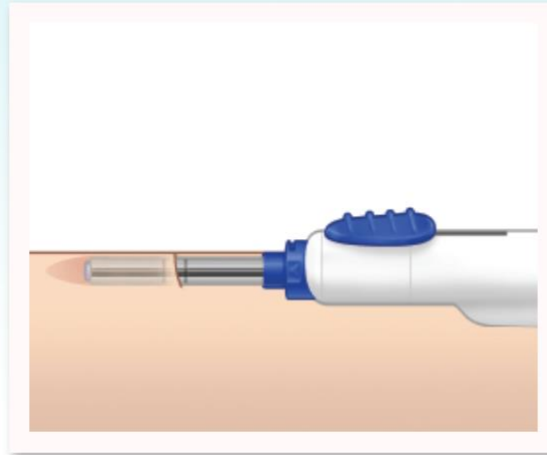
Professional Insertion Procedure

1. Make Incision

~5 mm Incision in upper arm
under local anesthetic

2. Insert Sensor

Sensor inserted with custom
inserter

3. Close insertion site

Steri-Strips™ to close